

**ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ.**

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 290.)

—οοο—

»Επὶ τῆς δευτέρας περιόδου δὲν φαίνονται εἰς τὰ σχολεῖα εἰμὴ παιδάρια· διότι τότε ἡ συνεύρεσις τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἠδύναντο νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν καιρὸν τῶν, ἦτο κατέναντι τοῦ ἐχθροῦ.

»Ἀλλ' ἡ τελευταία πάροδος πρὸς τὴν εἰρήνην καὶ τὸν διοργανισμὸν, παρέχει πλῆθος ἐφήβων, καὶ τώρα οὗτοι εἶναι πολῖται πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων, οἵτινες ὅταν ἡ πατρίς τοιν συγκαταταχθῆ μεταξὺ τῶν αὐτονομουμένων ἐθνῶν, θέλουν ὥστε νὰ ἐμποροῦν νὰ παραβάλλωνται ὄχι ἀναρμόστως μετὰ τῶν ἐκπεπολιτευμένων ἀνθρώπων.

»Ἐάν τις ζητήσῃ τέλος πάντων τὴν ὑπάρχουσαν ἀναλογίαν μεταξὺ τῶν σχολείων τῆς νέας μεθόδου καὶ τῶν τῆς παλαιᾶς, καθὼς καὶ τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν ἑκατέρων, εὐρίσκει·

» α^{ον}. Ὅτι κατὰ τὴν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἑκατονταεταρίδας δυναστείαν τῆς Ὀθωμανικῆς Πόρτας δὲν ἐφάνη συστημένον εἰς τὰς ἀνωτέρω εἰρημέναις 17 νήσους εἰμὴ ἔν μόνον Ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον, καὶ τὸ σχολεῖον τοῦτο ἦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις βέβαιον προμήνυμα, καρπὸς πρώτους τῆς ἐπαναστάσεως.

» β^{ον}. Ὅτι ἐπὶ τῶν πολυτάραχων ἐπτὰ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνων, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, μ' ὄλας τὰς χαλεπὰς περιστάσεις εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκοντο, μὴ παραβλέποντες τὴν δημόσιον ἐκπαίδευσιν, εἶχον παραδεχθῆ διὰ θεμελιώδους νόμου τὴν Δαγκαστρικὴν μέθοδον· ὅτι ἐπομένως 14 σχολεῖα συστηθέντα εἰς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἦσαν Ἀλληλοδιδασκτικὰ καὶ ἐφοιτῶντο αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀπὸ πλείονας τῶν 2[5 τῶν μαθητῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς ἐπαναστάσεως.

» γ^{ον}. Ὅτι 9 ἐκ τῶν σχολείων τῆς τρίτης περιόδου, ἦγουν ὄχι πλέον τὸ 1[4 μόνον, καθὼς ἐπὶ τῆς δευτέρας, ἀλλὰ τὰ 2[7 ἦσαν Ἀλληλοδιδασκτικὰ, καὶ συνίσταντο πάντοτε αὐτομάτως, ἐκτὸς τοῦ τῶν Ὀρφανῶν τοῦ παρὰ τοῦ Κυβερνήτου ἐμπιστευθέντος εἰς τὸν Κλεόδουλον· ὅτι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τὰ τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς Μεθόδου σχολεῖα δὲν ἐφοιτῶντο πλέον, καθὼς ἐπὶ τῆς δευτέρας, ἀπὸ μόνον τὰ 2[5, ἀλλ' ἀπὸ πλείονας ἢ τὰ 3[5 τῶν μαθητῶν, ὅτι αὐτὰ οὐδὲ παρῆχον πλέον, κατὰ μέσον ὄρον, ὡς ἐπὶ τῆς δευτέρας ἕκαστον ἀνὰ 40 μόνον, ἀλλ' ἀνὰ 45 μαθητῶν· καὶ ὅτι τὰ τῆς παλαιᾶς μεθόδου σχολεῖα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῆς δευτέρας, παρῆχον, κατὰ μέσον ὄρον, 19 μαθητῶν ἕκαστον, δὲν παρῆχον πλέον κατὰ ταύτην εἰμὴ 18 ἕκαστον.

» Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ 287 μαθηταὶ οἱ ἀποκτηθέντες κατὰ τὴν τρίτην περίοδον ἀπὸ τὰ τῶν δύο προηγουμένων σχολεῖα εὐρίσκοντο διηρημένοι μεταξὺ τῶν τῆς νέας καὶ τῶν τῆς παλαιᾶς μεθόδου, καθὼς ἦσαν καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τὰ εἰς αὐτὴν ἰδιάζοντα, τῶν ἄλλων μαθητῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν τρίτην ταύτην περίοδον, τοῦτέστι κατὰ πρόοδον αὐξοῦσαν διὰ τὰ τῆς Ἀλληλοδιδασκτικῆς, καὶ μειουμένην διὰ τῆς παλαιᾶς μεθόδου.

» Ὅπως οἱ Ἕλληνες δεδουλωμένοι, προσδιωρισμένοι ἀπὸ τὸν δεσπότην τῶν νὰ ζῶσιν εἰς τὴν ἀμαθίαν, τὴν δικτηρήτριαν τῆς δουλείας, ἀπεγυμνώθησαν ἀπὸ παντὸς μέσου τῶν πρὸς τὴν παιδείαν.

» Ἐρχονται μετ' ὀλίγον νὰ συντρίψωσι τὰ δεσμά τῶν· καὶ τὸ πρῶτον δεῖγμα, τὸ ὁποῖον δίδουν τῆς ἐγγιζούσης ἀναγεννήσεώς των, εἶναι ὅτι δανεῖζονται παρὰ τῆς ἐκπεπολιτευμένης Εὐρώπης τὴν Ἀλληλοδιδασκτικὴν Μέθοδον, καὶ ἐν σχολεῖον τῆς Ναυτιλίας, ὅπου συνέρχονται παλαιοὶ πλοίαρχοι καὶ νέοι ναῦται, οἵτινες θέλουν νὰ γένωσιν ἐπιστήμονες τῶν θαλασσιῶν διὰ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα.

» Παρρηθὺς λοιπὸν ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας ἀκούεται καὶ ἐξείρνης, ἐνῶ ἡ ἐπανάστασις γεννᾷ ὠδινῶς τὴν ἀνεξαρτησίαν, ἡ Ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος παραδέχεται ἀπὸ τὸ Πολιτικὸν Σύνταγμα. Τὰ σχολεῖα καὶ οἱ μαθηταὶ πενταπλασιάζονται, ἡ ἀνατροφή γίνεται σχεδὸν δημόδης εἰς πράγματα σπανίως διδασκόμενα πρότερον, καὶ ἡ Παλαιὰ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ Ἱστορία, αἵτινες ἀναμιμνήσκουσαι εἰς τοὺς Ἕλληνας ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ προπάτορές των, τοὺς δείχνουν τί πρέπει νὰ ἐπιμεληθῶσι νὰ γένωσι, καὶ ποῖα θέλουν γένει τὰ τέκνα των μὲ καλὴν Κυβέρνησιν, ἡ παλαιὰ, λέγω, Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Ἱστορία διπλασιάζονται ἀναλόγως κατὰ τὴν διδασκαλίαν των.

» Ἰστέρον δὲ, κατὰ τοὺς τρεῖς καὶ ἡμισυ πρώτους μῆνας τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν βλέπομεν τὴν ὁμοφωνίαν, τὰ προτερήματα καὶ τὴν καλοκάγαθίαν νὰ ὑποστηρίζωνται ἐπὶ τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως τῆς Πολιτείας, ἡ νέα μέθοδος διπλασιάζει τὰς προόδους τῆς ὡς πρὸς τὴν παλαιάν· ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων ἀναβαίνει πλέον ἢ εἰς τὸ δεκαπλάσιον, παρ' ὅσον ἦσαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς δουλείας. Ἡ σφαῖρα τῆς ἀνατροφῆς μεγαλοῦται ἐξαπλωνωμένων τῶν ζωσῶν ξένων γλωσσῶν καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἀγγλικῆς· ἡ Γεωγραφία καὶ Ἀριθμητικὴ, πραγματικαὶ ἀμφότεραι ὀδηγήτριαι τοῦ ἐμπορίου, ἡ μὲν εἶναι ἀλφάβητον τῶν ἀκριβῶν ἐπιστημῶν, αἵτινες μετὰ τοῦ ἐμπορίου εἶναι πρὸς τὰ ἔθνη εὐγανοὶ πηγαὶ δόξης καὶ εὐδαιμονίας, ἡ Ἀριθμητικὴ γενικεύει τὴν διδασκαλίαν τῆς, ἡ δὲ Γεωγραφία διπλασιάζει τὴν ἀναλογίαν τῆς ἰδικῆς τῆς. Οἱ δὲ ἐφηβοὶ καταλαμβάνοντες ποῖας μεταβολὰς ἔχουν νὰ παράζωσιν αἱ μαθήσεις αὐτῶν

τώρα, ὅτε ἐκ δούλων ἀνέλαβον ἀξιοπρέπειαν πολιτῶν, τρέχουν εἰς τὰ σχολεῖα διὰ νὰ λάβωσι κοσμίως μετὰ τῶν νεωτέρων τὴν παιδείαν, τῆς ὁποίας εἶναι ἐνδεεῖς.

»Τί νὰ εἶπῃ τις τώρα περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες ἐφάνησαν ὅτι λυποῦνται διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐτόλμησαν νὰ ὑπεραίρωσι τὸν πολιτισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐμελλε νὰ λάβῃ ὑποκάτω εἰς τὸν Σουλτάνον, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤθελε τὴν στερῆσαι ἢ θέσει, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε βαλθῆ;

»Ἐάν ὑπῆρχον ἀκόμη ἐξ ἐκείνων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἵτινες ποτε ἀπεπλάνησαν, ἐτάραξαν καὶ ἠπάτησαν τὸν λαόν· ἐάν αἱ πολιτικαὶ αὐταὶ ὑδραὶ ἤλπιζον νὰ γοητεύσωσιν ἐκ νέου τὰ ὄμματὰ τοῦ λαοῦ τούτου τὸν ὁποῖον πάλαι ἐθυσίασαν, διὰ νὰ τὸν καταφάγωσι πάλιν, πρέπει ν' ἀφήσωσι τέλος πάντων τὴν ἐλπίδα ταύτην. Ἡ σπουδὴ, τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς πάσης ἡλικίας καὶ πάσης καταστάσεως καταβάλλει εἰς τὸ νὰ διδάσκηται, ἀνακαλύπτει συνάμα τὸ φιλήσυχον, τὸ ἀσφαλές, τὸ αὐταρκές καὶ τὴν ὀμαλότητά του.

»Ἰπὸ ἀπείρους ἐπόψεις ἐμπορεῖ ὁ παρατηρητὴς νὰ θεωρήσῃ τὴν αὐτόματον σύστασιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν σχολείων, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς αὐτὰ φοιτῶντων μαθητῶν· ἀλλὰ περὶ τούτων ἀφίνω εἰς ἕνα ἕκαστον τὴν φροντίδα τοῦ νὰ ἐξετάσῃ. Εἶναι ἡδὺ τὸ νὰ τέρπη τις, ἐρευνῶν τόσον εὐτυχῆ προμηνύματα, τὸ πνεῦμά του, ἀποκαμωμένον ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπον θέαμα τῶν ἀπὸ πολλοῦ καὶ πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ὄλονέν ἀύξανων δυστυχημάτων.

»Ἄλλ' ὅμως ἐπανέρχομαι πάλιν μεθ' ἡδονῆς εἰς τὰ περὶ τοῦ πλῆθους τῶν σχολείων καὶ τῶν εἰς αὐτὰ φοιτῶντων μαθητῶν. Ἐκ τούτων νομίζω ὅτι δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι προόδων τοῦ πολιτισμοῦ. Νομίζω ὅτι τὸ πολιτικὸν τοῦτο βαθμόμετρον ἀρμύζει καλλίτερα εἰς τὰ ἦθη μας, καὶ θέλει χορηγήσῃ διδόμενα ἀκριβέστερα παρὰ ἐν ἄλλο νεωστί προτεθειμένον ἐπὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, καὶ τὸ ὁποῖον ἤθελε συνίστασθαι εἰς τὸ πλῆθος τῶν διὰ τοὺς πειρατὰς προσδιωρισμένων ἀγχονείων.....

»Ἄλλ' αἱ νῆσοι, θέλει εἰπεῖ τις, ἐπὶ τῶν ὁποίων θεμελιόναι τὰ γενικὰ συμπεράσματα, ἐξεπορτήθησαν ὀλιγώτερον ἢ τὰ περισσότερα τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος μέρη· αὐταὶ ἔκαμαν διὰ τὴν μάθησιν ὅ,τι ὑπῆρξεν ἀδύνατον εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη· ἢ ἐναρξίς προσέτι τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἀρχοειδοῦς μαθήσεως, τὴν ὁποίαν ἔχουν, λείπει πολὺ τοῦ νὰ ἀρκέσῃ μάλιστα εἰς αὐτάς· ἐχρειάζοντο σχολεῖα ἀσυγκρίτως τελειότερα, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἀπαιτεῖ μεγάλας δαπάνας. Τοιαύτην ἄρα καλὴν ἀνατροφὴν, ἐκ τῆς ὁποίας μέλλουν νὰ προκύψωσι τόσον εὐτυχῆ ἀποτελέσματα, καὶ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες φαίνονται ὅτι ὑπερεπιθυμοῦν, θέλουν δυναθῆ νὰ τὴν εὕρωσιν;

»Ἡ περὶ τῆς κοινῆς ἐκπαιδεύσεως φροντίς τοῦ Κυβερνήτου ἀπεδείχθη ἐξ ὧν μέχρι τοῦδε ἔπραξε. Δὲν λείπεται λοιπὸν πλέον ἄλλο παρὰ νὰ μάθωμεν, ἐάν θέλει ἔχῃ τὰ ἀπαραίτητα χρηματικὰ μέσα πρὸς τὸν ὀργανισμὸν ἐκείνης, ἥτις ἤθελεν ἀρκεῖ εἰς τὰς χρεῖας τῶν Ἑλλήνων, ἤθελεν εἶναι ἀξία τῆς προδοκίας των, ὥστε νὰ φέρῃ εἰς τὰς διανοητικὰς αὐτῶν δυνάμεις ὅλους τοὺς ὁποίους ἐπαγγέλλονται καρπούς.

»Θέλω ἀποκριθῆ'

»Τώρα, ὅτε αἱ Κυβερνήσεις ἀποδίδουν τὰ ὀφειλόμενα πρὸς σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, οἱ λαοὶ, οἵτινες ἀπὸ τῆς ἐξαναστάσεως τοῦ ἡρωικοῦ τούτου ἔθνους ἔκαμον ἀκαταπαύστως τόσον ἐνθέρμους εὐχὰς καὶ τόσον μεγάλας θυσίας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας του, οἱ λαοὶ, λέγω, διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἀτελεῖς τὸ ἔργον των, θέλουν εὐκολύνει εἰς τὸν Κυβερνήτην τὴν ἀνατροφὴν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐννοουμένου λαοῦ. Θέλουν δυναθῆ με νέας ἐλευθεριότητας νὰ βοηθήσωσι τοὺς πολίτας τῆς κλασικῆς γῆς, ὥστε, στηριζόμενοι εἰς τὰς ἐπιστήμας, τῶν ὁποίων τὰ στοιχεῖα χρεωστούμεν πρὸς τοὺς προγόνους των, νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν στάθμην τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις μόνος δύναται νὰ τελειοποιήσῃ καὶ βεβαιώσῃ τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδος των. »

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἀγρικῆπιον τοῦ Κυβερνήτου.
N. Δ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

—οοο—

Ἐπιφανὴς τις σοφὸς τῶν ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, καταγινόμενος εἰς τὰ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἐζήτησε παρ' ἡμῶν στατιστικὰς τινὰς εἰδήσεις περὶ *Πανδώρας*. Ἐπειδὴ δὲ ὑποθέτομεν ὅτι δὲν εἶναι αὐταὶ πάντῃ ἀδιάφοροι καὶ εἰς τὴν περιέργειαν τοῦ ἀναγνώστου, καταχωρίζομεν ἐνταῦθα τὰς γενικωτέρας, παραιτοῦντες πολλὰς διαιρέσεις καὶ ὑποδιαιρέσεις.

Οἱ ἀπὸ τῆς 1 Ἀπριλίου 1850 μέχρι τῆς 31 Μαρτίου 1862 ἐκδοθέντες δώδεκα τόμοι, σύγκεινται ἐκ 1190 τυπογραφικῶν φύλλων, ὧν ἕκαστον διὰ τὴν πεπυκνωμένην στοιχειοθεσίαν καὶ τὸ σχῆμα περιέχει ὕλην ἑνὸς καὶ ἡμίσεως τοῦλάχιστον φύλλου ἐκ τῶν εἰς 8ον συνήθων.

Τὰ ἀντικείμενα περὶ ὧν διέλαβον ταῦτα ἀνάγονται ἐν γένει εἰς δώδεκα τίτλους. Ἰδοὺ δὲ πόσα φύλλα ἀφιερώθησαν εἰς ἕκαστον αὐτῶν

	Φύλλα τυπογραφικά.
Ἱστορικά.	235
Διηγήματα Ἱστορικά.	196
Διηγήματα.	180
Φιλολογικὰ καὶ βιβλιογραφικά.	134
Περιηγήσεις, περιγραφαὶ τόπων, ἡθῶν καὶ ἐθίμων.	77